

Sygn. akt II KK 198/18

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 28 marca 2019 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Waldemar Płóciennik (przewodniczący)

SSN Piotr Mirek (sprawozdawca)

SSN Małgorzata Wąsek-Wiaderek

Protokolant Anna Janczak

przy udziale prokuratora Prokuratury Krajowej Józefa Gemry,

w sprawie **D. W.**

skazanego z art. 286 § 1 k.k. i in.

po rozpoznaniu w Izbie Karnej na rozprawie

w dniu 28 marca 2019 r.,

kasacji, wniesionej przez prokuratora

od wyroku Sądu Apelacyjnego w [...]

z dnia 21 listopada 2017 r., sygn. akt II AKa [...]

zmieniającego wyrok Sądu Okręgowego w W.

z dnia 15 marca 2017 r., sygn. akt XII K [...],

1. uchyla zaskarżony wyrok w części uniewinniającej oskarżonego od popełnienia czynów przypisanych mu w pkt III, IV, VII i VIII wyroku Sądu pierwszej instancji i w tym zakresie sprawę przekazuje Sądowi Apelacyjnemu w [...] do ponownego rozpoznania,

2. w pozostałym zakresie kasację oddala, a kosztami sądowymi postępowania kasacyjnego obciąża Skarb Państwa,

3. zasądza od Skarbu Państwa na rzecz adwokata P. B. - Kancelaria Adwokacka w W. kwotę 738 (siedemset trzydzieści osiem)zł, w tym 23 % VAT tytułem pomocy prawnej udzielonej oskarżonemu w postępowaniu kasacyjnym.

UZASADNIENIE

Sąd Okręgowy w W., rozpoznając sprawę oskarżonego D. W., któremu zarzucono popełnienie dziewięciu przestępstw, wyrokiem z dnia 15 marca 2017 r., XII K [...] – w zakresie, którego dotyczy kasacja - uznał go za winnego tego, że:

- w okresie od połowy maja 2005 r. do dnia 27 maja 2005 r., w W., w celu osiągnięcia korzyści majątkowej, kierował popełnieniem czynu zabronionego przez ustaloną osobę, polegającego na doprowadzeniu P. SA [...] Inspektorat w W. do niekorzystnego rozporządzenia mieniem znacznej wartości w kwocie 245.000 zł z tytułu umowy ubezpieczenia dot. pojazdu T. nr rej. [...] w ten sposób, że polecił zaparkowanie w/w pojazdu w dniu 26 maja 2006 r. w W. przy ul. M./S., a następnie po jego usunięciu przez nieustalone osoby, złożenie zawiadomienie o kradzieży tego pojazdu, co miało miejsce w dniu 27 maja 2006 r. w Komendzie Rejonowej Policji W. [...], tj. czynu z art. 18 § 1 k.k. w zw. z art. 286 § 1 k.k. w zw. z art. 294 § 1 k.k. i za to na podstawie art. 294 § 1 k.k. oraz art. 33 § 2 k.k. wymierzył mu karę roku i 6 miesięcy pozbawienia wolności i 100 stawek dziennych grzywny po 30 zł (pkt III);
- w okresie od połowy czerwca 2005 r. do 26 lipca 2005 r., w W., w krótkich odstępach czasu, w wykonaniu z góry powziętego zamiaru, działając wspólnie i w porozumieniu z innymi osobami, doprowadził E. S.A. z siedzibą we W. do niekorzystnego rozporządzenia mieniem w kwocie 193.980 zł z tytułu umowy leasingowej ciągnika siodłowego R. nr VIN [...] w ten sposób, że wspólnie z inną osobą przygotował dokumenty do podpisania przez ustalone osoby umowy leasingowej, a następnie umowy przelewu wierzytelności w dniu 17 czerwca 2005 r. oraz przedłożenia faktury VAT nr [...] na wskazany pojazd, czym wprowadził firmę leasingową w błąd co do tożsamości faktycznego dostawcy przedmiotu leasingu, jego stanu technicznego, wartości i zamiaru spłaty rat

leasingowych i za to na podstawie art. 286 § 1 k.k. w zw. z art. 12 k.k. oraz art. 33 § 2 k.k. skazał go na karę roku pozbawienia wolności i 100 stawek dziennych grzywny po 30 zł (pkt IV);

- w okresie od listopada 2006 r. do 26 stycznia 2007 r., w W., przywłaszczył sobie powierzone mienie w postaci leasingowanego przez firmę C. Sp. z o.o. pojazdu T. nr rej. [...] o wartości około 60.000 zł, działając na szkodę firmy B. Sp. z o.o. z siedzibą w W. i za to na podstawie art. 284 § 2 k.k. oraz art. 33 § 2 k.k. skazał go na karę 9 miesięcy pozbawienia wolności i 100 stawek dziennych grzywny po 30 zł (pkt V);
- w dniu 27 lipca 2006 r., w W., w celu osiągnięcia korzyści majątkowej wyłudził poświadczenie przez Sąd Rejonowy w O. VIII Wydział Gospodarczy Krajowego Rejestru Sądowego nieprawdy w postaci postanowienia z dnia 12 października 2006 r. o wpisie do Krajowego Rejestru Sądowego D. W. i M. M. K. jako wspólników firmy D. Sp. z o.o., które zostało wydane m.in. na podstawie dwóch umów z dnia 27 lipca 2006 r. dotyczących sprzedaży 50 udziałów w w/w spółce przez E. M. (R.) za łączną kwotę 2500 zł dla D. W. oraz sprzedaży 50 udziałów w w/w spółce przez E. M. (R.) za łączną kwotę 2500 zł dla M. K., które to umowy zostały zawarte dla pozor, gdyż jej strony nie miały zamiaru wywołania skutków prawnych w wymienionych czynnościach prawnych, D. W. i M. M. K. nie zostali faktycznymi wspólnikami spółki a określona w umowie kwota nie została przekazana i za to na art. 272 k.k. skazał go na karę 4 miesięcy pozbawienia wolności (pkt VII);
- w dniu 05 lutego 2007 r., w W., w celu osiągnięcia korzyści majątkowej wspólnie i w porozumieniu z M. M. K. jako udziałowcy A. sp. z o.o. poświadczyli nieprawdę w umowie sprzedaży udziałów tej spółki P. S. poprzez niezgodne z prawdą wskazanie, iż nabył on wszystkie 100 udziałów w spółce o wartości nominalnej 500 zł każdy, a zapłata ceny przy przyjęciu w umowie wartości każdego z udziałów na kwotę 100 zł nastąpiła w dniu podpisania umowy tj. 05.02.2007 r., gdy w rzeczywistości umowa ta miała charakter fikcyjny, a zapłata ceny wskazanej w umowie nie nastąpiła, udzielając w ten sposób pomocy działającemu w celu osiągnięcia korzyści majątkowej P. S. - prezesowi A. do wyłudzenia poświadczenia nieprawdy w postaci postanowienia Sądu

Rejonowego w Rzeszowie XII Wydział Gospodarczy Krajowego Rejestru Sądowego z dnia 19 lutego 2007 r., którym wprowadzono w KRS zmiany wynikające z treści wspomnianej umowy sprzedaży udziałów, tj. czynu z art. 18 § 3 k.k. w zw. z art. 272 k.k. i za to na mocy art. 19 § 1 k.k. w zw. z art. 272 k.k. skazał go na karę 4 miesięcy pozbawienia wolności (VIII); Uznał również oskarżonego za winnego popełnienia czynów przypisanych mu w pkt II, VI i IX wyroku. Orzekł karę łączną 3 lat i 6 miesięcy pozbawienia wolności oraz 250 stawek dziennych grzywny po 30 zł każda.

Powyższy wyrok został zaskarżony apelacją przez obrońcę oskarżonego.

Sąd Apelacyjny w [...], wyrokiem z dnia 27 listopada 2017 r., II AKa [...], zmienił zaskarżony wyrok w ten sposób, że uniewinnił D. W. od popełnienia czynów przypisanych w punktach III, IV, V, VII i VIII wyroku. Dokonał zmian w opisie i kwalifikacji prawnej czynu przypisanego oskarżonemu w pkt VI wyroku Sądu pierwszej instancji, a w pozostałym zakresie wyrok ten utrzymał w mocy. Wymierzył oskarżonemu karę łączną roku i 6 miesięcy pozbawienia wolności.

Od powyższego wyroku kasację na niekorzyść skazanego wywiódł prokurator. Zaskarżając go w części uniewinniającej oskarżonego, zarzucił:

1. rażące naruszenie przepisów prawa materialnego mające istotny wpływ na treść wyroku, tj. art. 286 § 1 i art. 272 k.k., polegające na błędnym stwierdzeniu, iż opisy czynów przypisanych oskarżonemu D. W. przez Sąd pierwszej instancji w punktach III, IV, VII i VIII nie zawierały wszystkich znamion przestępstwa z art. 286 § 1 k.k. i art. 272 k.k., gdyż pominięto w nich określenia „działał w celu osiągnięcia korzyści majątkowej” (czyn IV), „wprowadzenia w błąd, wyzyskania błędu, bądź niezdolności do należytego pojmowania przedsiębranego działania” (czyn III), „podstępnego wprowadzenia w błąd” (czyny VII i VIII), co skutkowało uniewinnieniem oskarżonego od popełnienia przypisanych mu czynów pomimo tego, iż opisy czynów i ustalenia faktyczne wskazują na ich popełnienie, gdyż opisy te mieszczą się w granicach pojęć, którymi przepis prawa materialnego określa te znamiona,
2. rażące naruszenie przepisów prawa procesowego mające istotny wpływ na treść wyroku tj. art. 434 §1 k.p.k. poprzez dokonanie i zastosowanie w sprawie błędnej wykładni pojęcia „orzec na niekorzyść oskarżonego”, co skutkowało

uniewinnieniem oskarżonego D. W. od zarzutu V, podczas gdy prawidłowa interpretacja art. 434 § 1 k.p.k. prowadzi do wniosku, iż wbrew stanowisku Sądu Odwoławczego, zmiana przez ten Sąd, w ramach zarzuconego D. W. czynu, kwalifikacji z art. 284 § 2 k.k. na art. 284 § 1 k.k., a więc czyn o mniejszym zagrożeniu karą, nie byłaby działaniem na niekorzyść D. W..

W konkluzji kasacji prokurator wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku Sądu Apelacyjnego w [...] w zaskarżonej części i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania w postępowaniu odwoławczym.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Kasacja prokuratora okazała się zasadna w zakresie dotyczącym uniewinnienia oskarżonego od popełnienia czynów przypisanych mu w pkt III, VI, VII i VIII wyroku Sądu pierwszej instancji. W części dotyczącej uniewinnienia od zarzutu popełnienia przestępstwa z art. 284 § 2 k.k. kasację prokuratora uznać należało za bezzasadną.

Analiza treści wyroku Sądu pierwszej instancji pozwala zauważyć, iż Sąd Okręgowy, mimo że skazując oskarżonego za zarzucane mu w akcie oskarżenia przestępstwa, wprowadził zmiany do niektórych proponowanych przez oskarżyciela opisów czynów, a niektóre z nich na nowo opisał, to jednak powielił niedoskonałości wniesionej przez prokuratora skargi. Podobnie jak to miało miejsce w akcie oskarżenia, Sąd Okręgowy nie opisał w części dyspozytywnej swojego wyroku precyzyjnie i z zachowaniem ustawowej stylistyki znamion przestępstw, za które skazał D. W.. Braki te nie mają jednak takiego znaczenia, jakie nadał im Sąd Apelacyjny. Nie oznaczają one niekompletności znamion czynów przypisanych oskarżonemu w pkt III i IV wyroku Sądu pierwszej instancji i nie świadczą o braku cechy podstępności, która powinna charakteryzować realizację przestępstw przypisanych oskarżonemu w pkt VII i VIII tego wyroku.

Jest rzeczą oczywistą, że zawarty w wyroku skazującym opis czynu musi być tak skonstruowany, aby odzwierciedlał realizację przez oskarżanego wszystkich ustawowych znamion przypisanego mu przestępstwa. Nie ulega wątpliwości, że najłatwiej osiągnąć to korzystając z języka ustawy. Nie jest o jednak wymóg kodeksowy i dlatego w orzecznictwie Sądu Najwyższego przyjmuje się, że do spełnienia określonego w art. 413 § 2 pkt 1 k.p.k. obowiązku

dokładnego określenia czynu przypisanego oskarżonemu wystarczającym jest posłużenie się takimi sformułowaniami, które w sposób niebudzący wątpliwości odpowiadają treści poszczególnych znamion przypisanego sprawcy czynu zabronionego (por. np.: wyroki z dnia 4 października 2018 r., II KK 57/18, LEX nr 2572097 i z dnia 26 listopada 2014 r., II KK 141/14, OSNKW 2015, z. 5 poz. 42). Sytuacja taka zachodzi w niniejszej sprawie.

Prawdą jest, że w opisie czynu z pkt III wyroku Sądu pierwszej instancji nie zawarto użytego w art. 286 § 1 k.k. stwierdzenia o wprowadzeniu w błąd, wyzyskaniu błędu bądź niezdolności do należytego pojmowania przedsiębranego działania. Nie można się jednak zgodzić z Sądem Apelacyjnym, że nie ustalono tym samym, w jaki sposób działał sprawca i jaką metoda posłużył się, by doprowadzić pokrzywdzonego do niekorzystnego rozporządzenia mieniem.

Przedstawiona w opisie czynu przypisanego D. W. sekwencja zachowań podejmowanych w celu doprowadzenia ubezpieczyciela do wypłaty nienależnego odszkodowania – polecenie zaparkowania pojazdu w określonym miejscu – usunięcie tego pojazdu przez nieustalone osoby – złożenie zawiadomienia o jego kradzieży – oddaje w sposób jednoznaczny realizację określonego w art. 286 § 1 k.k. znamienia wprowadzenia w błąd.

Odnosząc się do zastrzeżeń Sądu Apelacyjnego co do prawidłowości przedstawionego w uzasadnieniu wyroku Sądu pierwszej instancji ustalenia, że wyłudzone odszkodowanie W. R. miał przekazać oskarżonemu, przyznać trzeba, iż w kontekście określonego treścią umowy leasingowej statusu prawnego oddanego w leasing samochodu wydają się one trafne. Nie wyklucza to jednak możliwości przypisania oskarżonemu zarzucanego mu przestępstwa. Dla realizacji znamion czynu z art. 286 § 1 k.k. istotne jest ustalenie, czy celem działania sprawcy było osiągnięcie korzyści majątkowej, natomiast określenie tego w jakiej formie miała się ona zmaterializować jest kwestią drugorzędną.

Prawdą jest również, iż w opisie czynu z pkt IV nie zawarto stwierdzenia, że oskarżony działał w celu osiągnięcia korzyści majątkowej. Nie ma jednak racji Sąd Apelacyjny, gdy twierdzi, że powyższe stanowi uchybienie, którego konwalidowanie wymagałoby dokonania nowych niekorzystnych dla oskarżonego ustaleń faktycznych, co z uwagi na kierunek wniesionej apelacji

jest niedopuszczalne. Wskazanie w opisie czynu na doprowadzenie pokrzywdzonego do niekorzystnego rozporządzenia mieniem i powiązanie tego zachowania z wprowadzeniem pokrzywdzonego w błąd co do zamiaru spłaty rat leasingowych w sposób jednoznaczny wyraża, że celem działania oskarżonego było osiągnięcie korzyści majątkowej.

Stwierdzić w końcu trzeba, iż niezaakcentowanie w opisach czynów przypisanych oskarżonemu w pkt VII i VIII wyroku Sądu pierwszej instancji, że wyłudzenie poświadczenia nieprawdy miało podstępny charakter nie może być postrzegane w kategoriach naruszenia art 413 § 2 pkt 1 k.p.k. ani też nie jest wyrazem występującego – w ocenie Sądu odwoławczego – braku dowodów pozwalających na przypisanie oskarżonemu dokonania czynu z art. 272 k.k. Wymowa przedstawionego w opisach czynów z pkt VII i VIII sposobu działania oskarżonego, wykorzystującego do wyłudzenia poświadczenia nieprawdy fikcyjnie umowy, jest na tyle oczywista, że nie pozostawia żadnych wątpliwości co realizacji przez oskarżonego znamienia podstępnego wprowadzenia w błąd. Taka ocena zachowania oskarżonego pozostaje w zgodzie z orzecznictwem Sądu Najwyższego, w którym przyjmuje się, że za „podstępne wprowadzenie w błąd funkcjonariusza publicznego” w rozumieniu art. 272 k.k. może być uznane takie zachowanie sprawcy, który współdziałając z innymi osobami jako osoba podstawiona, pozoruje zgodność z rzeczywistością okoliczności istotnych dla uzyskania poświadczenia nieprawdy (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 26 listopada 2014 r., IKK 138/14, OSNKW 2015, z.4, poz. 35).

Inaczej rzecz przedstawia się w zakresie uniewinnienia oskarżonego przez Sąd Apelacyjny od zarzutu popełnienia przestępstwa z art. 284 § 2 k.k., przypisanego mu w pkt V wyroku Sądu pierwszej instancji. Wbrew twierdzeniu skarżącego postępowanie Sądu odwoławczego nie jest w tym zakresie obciążone obrazą przepisu art. 434 § 1 k.p.k. Wyrażony w kasacji pogląd, że niezbędną w tym przypadku reformacja wyroku wymagała jedynie zastosowania względniejszej dla oskarżonego kwalifikacji prawnej z art. 284 § 1 k.k., jest w realiach niniejszej sprawy nieuprawnionym uproszczeniem. Skarżący zdaje się nie zauważać, że powodem uniewinnienia D. W. od przypisanego mu czynu nie było błędne zakwalifikowanie przez Sąd pierwszej instancji zachowania

oskarżonego, lecz ustalenie, że oskarżony nie popełnił przypisanego mu przestępstwa. To, że obrońca oskarżonego, wnosząc w apelacji o zmianę zaskarżonego wyroku i uniewinnienie oskarżonego od popełnienia przestępstwa z pkt V, sformułował wniosek alternatywny – o zakwalifikowanie czynu oskarżonego z art. 284 § 1 k.k. nie dawało Sądowi Apelacyjnemu możliwości postąpienia zgodnego z oczekiwaniem autora kasacji. Oczywistym i niewymagającym szerszych rozważań jest, że przy braku środka odwoławczego wniesionego na niekorzyść oskarżonego Sąd Apelacyjny nie był uprawniony do dokonywania nowych ustaleń faktycznych i skazania na ich podstawie oskarżonego za inny czyn, niż ten, który został mu wcześniej przypisany.

Ustalenia zawarte w uzasadnieniu wyroku Sądu pierwszej instancji wskazują wprawdzie na fakt wejścia oskarżonego w posiadanie samochodu będącego przedmiotem przestępstwa przypisanego mu w pkt V tego wyroku, lecz nie w sposób i okolicznościach stanowiących to przestępstwo. Nie ulega przecież wątpliwości i sam skarżący tego nie neguje, że osobą, której leasingodawca powierzył i oddał w posiadanie samochód marki T. nr rej. [...] był W. R., a zaskarżonym wyłącznie na korzyść oskarżonego wyrokiem nie przypisano przecież D. W. współdziałania z tą osobą.

O bezzasadności postawionego w kasacji zarzutu obraży art. 434 § 1 k.p.k. świadczy najlepiej sposób, w jaki skarżący zarzut ten umotywował. W części uzasadnienia poświęconej temu zarzutowi (str. 19) skarżący ograniczył się do stwierdzenia, że Sąd odwoławczy mógł dokonać zmiany kwalifikacji prawnej i nie podjął rozważań w tym zakresie oraz przytoczenia treści zarzutu apelacji obrońcy oskarżonego. Nie przedstawił natomiast żadnych innych argumentów przekonujących o trafności sformułowanego zarzutu.

Mając powyższe na uwadze Sąd Najwyższy orzekł, jak na sentencji.